

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87, зі змінами і доповненнями.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 17.05.2000 р. №284, зі змінами і доповненнями.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 23.07.99 р. №499, зі змінами і доповненнями.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291 //Бухгалтерський облік і аудит. – 2012.- №7. – С. 54-75.
5. Крупка Я.Д. Облік інвестицій за методом участі в капіталі /Я.Д. Крупка // Бухгалтерський облік і аудит, 2001. -№9. - С. 22-24.
6. Дем'яненко М.Я. Проблеми амортизації в аграрному секторі АПК (обліково-фінансовий аспект): Монографія. - К.: ННЦ ІАЕ, 2006. -178 с.
7. Задорожний З. Проблеми обліку основних засобів і капітальних інвестицій / З. Задорожний //Бухгалтерський облік і аудит. - 2002. -№7. – С.18-22.
8. Райковська О.М. Відображення результату від інвестиційної діяльності на рахунках та в фінансовій звітності сільськогосподарських підприємств /О.М. Райковська // Облік і фінанси АПК.- №1.-2009. –С. 84-88.

УДК 338.431.6**НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ***Лебедь Д.А. – аспірант, Херсонський ДАУ*

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в суспільстві, інтеграція економічних досліджень науковців країн із розвиненими ринковими і перехідними економіками, а також входження країни у світове наукове співтовариство зумовлюють необхідність проведення комплексного інституційного аналізу проблем формування і розвитку трудових ресурсів в аграрних підприємствах, що формують основу людського капіталу. Для цього в умовах становлення соціально орієнтованої ринкової економіки України необхідно досліджувати і приводити в дію відповідні фактори.

Історія соціально-економічного розвитку багатьох країн показує, що саме завдяки накопиченим знанням забезпечується відтворення матеріального багатства. У цьому плані саме якісні характеристики трудових ресурсів, які є

основою людського капіталу, стають визначальними чинниками ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах господарювання.

Стан вивчення проблеми. Наукові засади формування та проблеми використання трудових ресурсів аграрних підприємств є предметом досліджень багатьох науковців. Значний внесок у їх розробку на сучасному етапі внесли українські вчені – Д. Богиня, О.М. Бородіна, О.А. Бугуцький, О. Грішнова, М.І. Долішній, В. Дієсперов, С. Злупко, Е. Лібанова, С. Пирожков, К. Якуба та багато інших. З упевненістю можна стверджувати, що окремі аспекти з розвитку трудового потенціалу аграрних підприємств розглянуті в роботах вчених, проте і досі залишається багато актуальних невирішених питань, що не дозволяє узагальнити об'єктивні процеси у сфері формування та розвитку людських ресурсів з метою сприяння їх вирішенню у теоретичній, методичній і практичній площинах.

Методика досліджень. Методологічною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних вчених, зосереджені на дослідженні основних аспектів формування трудових ресурсів та їх впливу на підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств у сучасних умовах господарювання. При цьому були використані такі методи: абстрактно-логічний, методологічний та монографічний.

Результати досліджень. На сучасному етапі розвитку вітчизняного аграрного сектора економіки постають принципово нові вимоги до формування і забезпеченості трудовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. В умовах формування багатокладної економіки важливу роль у забезпеченні аграрних підприємств трудовими ресурсами й ефективного їх використання відіграє застосування економічних і соціальних важелів мотивації до праці. У цих умовах особлива увага приділяється факторам, що впливають на ефективність ведення сільськогосподарського виробництва. Мотивація має стати поштовхом для досягнення високого рівня продуктивності праці. Це питання особливо актуальне в сільській місцевості, тому що тут спостерігається скорочення працездатного населення, зношення основних фондів, зменшення обсягів капітальних вкладень у сільське господарство.

Потреба в удосконаленні підходів щодо економічно обґрунтованого використання трудових ресурсів зумовлена несприятливою демографічною ситуацією, погіршенням показників соціального розвитку на селі, некваліфікованим менеджментом у більшості агроформувань. Одним з основних резервів підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є створення потужного кадрового потенціалу сільськогосподарських підприємств та удосконалення управління ним. На сьогоднішній день у результаті посилення міжнародної конкуренції і відкритості національної економіки забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств набуває особливої актуальності. Конкурентоспроможність аграрного підприємства являє собою системне і комплексне явище, яке охоплює різні чинники досягнення і забезпечення її високого рівня. Одним з найважливіших чинників, який визначає цей рівень, є трудові ресурси. Наявність достатньої кількості якісних трудових ресурсів і ефективне управління ними обумовлює досягнення підприємством конкурентних переваг. Трудові ресурси являють собою важливий стратегічний потенціал, вели-

кий резерв підвищення ефективності діяльності підприємства, а також визначають важливі напрями розвитку у майбутньому.

Проблеми використання трудового потенціалу в умовах ринку не одержали достатньої розробки. Основними економічними і соціальними умовами, які спричинили зниження ефективності використання трудових ресурсів на селі, є дисбаланс попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці, низький рівень оплати праці, пенсій та допомоги, занепад соціальної інфраструктури у сільській місцевості, неефективна державна допомога та незадовільне інформативне забезпечення щодо працевлаштування.

Рівень вивченості трудового потенціалу села і можливості інформаційної бази дозволяють розглядати його як трьохмірну систему, яка складається з підсистем і характеризується властивою їм групою показників.

1. Демографічна (характеризує первинні умови і фактори відтворення трудового потенціалу села і включає показники природного та механічного руху населення, його здоров'я і режиму відтворення, територіального розміщення і поселенської мережі тощо).
2. Соціально-економічна (характеризує переважно зовнішні умови відтворення і функціонування трудового потенціалу села і включає показники форм власності, організації і техніки виробництва, трудової).
3. Соціально-психологічна (характеризує внутрішній, моральний бік трудового потенціалу села і включає показники виховання, світогляду, освіти і професійної підготовки, соціальної і творчої активності, адаптації до нових умов, нововведень, соціальної зрілості, відповідальності, ментальності тощо).

Багатогранність характеристик трудового потенціалу села може включати і багато інших вимірних площин залежно від глибини вивчення і проникнення в суть праці на селі з її зв'язками.

Серед складних соціальних явищ, від яких залежить формування і використання трудового потенціалу аграрних підприємств, важливе місце належить демографічним процесам. Вони визначають характер відтворення населення, яке є джерелом поповнення робочої сили. Напрями розвитку цих процесів впливають на збільшення або зниження чисельності населення, зміни в його статево-віковій структурі і міграційній активності. Звідси демографічна ситуація здебільшого визначає кількісні і якісні характеристики товару – робоча сила.

Загальний закономірний процес скорочення чисельності і частки сільського населення супроводжується наростанням кризових явищ у демографічному розвитку українського села, процесами депопуляції і кількісним погіршенням структури контингенту працездатності населення. Невизначеність соціальних і економічних перспектив, незахищеність особи, зниження життєвого рівня і страх за близьких приводить до модифікації демографічної поведінки.

Необхідною складовою удосконалення механізму формування трудового потенціалу є створення економічних, організаційних, нормативно-правових і соціальних засад щодо його збереження, відтворення та розвитку, спрямованих на забезпечення умов для:

- поліпшення природної бази формування робочої сили;

- отримання професійно-технічної та вищої освіти, професійних послуг з підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації робочої сили відповідно до суспільних потреб;
- забезпечення повної продуктивної зайнятості, запобігання масовому безробіттю;
- поліпшення умов праці, зменшення ризику втрати здоров'я і життя працюючих на виробництві;
- забезпечення соціального захисту зайнятого та незайнятого населення країни;
- посилення відтворювальної, стимулюючої та регулюючої функцій заробітної плати;
- зростання реальних доходів населення;
- забезпечення захисту прав і гарантій громадян у сфері соціально-трудових відносин.

Суттєвим чинником суспільного відтворення є економічна активність населення. Структура населення за віковим складом та станом населення є умовою формування ефективної зайнятості, тому що демографічний розвиток детермінує наявність трудових ресурсів, а зайнятість відбиває їх кількісне фактичне використання. У сучасних умовах господарювання в аграрному секторі економіки питання формування та ефективного використання трудового потенціалу набувають усе більшого значення та вимагають створення дійових стимулів і перебудови існуючих механізмів активізації потенціалу особистості і суспільної праці. Тому особливої уваги заслуговують джерела формування та використання трудового потенціалу сільської місцевості. Обґрунтування організаційно-економічного механізму розвитку трудового потенціалу сільської місцевості вимагає врахування всіх сторін його функціонування і взаємодії з багатьма складовими, що в кінцевому підсумку визначають структуру трудового потенціалу і напрями відтворювальних процесів, що відбуваються в ньому. Формування трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств тісно пов'язане з рівнем конкуренції на ринку аграрної праці. Цей рівень, порівняно з іншими сегментами ринку, на ринку аграрної праці України є найвищим. Можна також зазначити, що високий рівень конкуренції на цьому ринку сприяє формуванню високого рівня забезпеченості аграрних підприємств трудовими ресурсами й потужного трудового потенціалу галузі.

Протягом багатьох років на ринку аграрної праці спостерігається значне скорочення трудових ресурсів. Причому найбільш швидкими темпами скорочується трудовий потенціал сільськогосподарських підприємств у тих регіонах, який має найвищий рівень конкуренції на ринку праці. Насамперед, це скорочення обумовлене неконкурентоспроможністю сільських роботодавців, які не можуть успішно конкурувати на ринку аграрної праці з роботодавцями інших галузей національної економіки. Причиною цієї неконкурентоспроможності є низький рівень заробітної плати працівників. У сучасних ринкових умовах одним з головних чинників, які обмежують рівень заробітної плати працівників сільськогосподарських підприємств, є досягнутий рівень ефективності сільськогосподарського виробництва. Низький показник оплати праці в сільському господарстві веде до того, що потенційні працівники змушені шукати застосування своєї праці в інших галузях національної економіки або в

особистих селянських господарствах. Отже, можна вважати це наслідком низької конкурентоспроможності робочої сили.

Велика кількість потенційних керівників та працівників аграрних підприємств як на території України, так і зарубіжжя, маючи найвищі якісні характеристики (вік, освіта, фах, стаж роботи), не бере участі в сільськогосподарському виробництві через низький рівень заробітної плати, а тим самим, зменшує можливості формування трудового потенціалу аграрного сектора економіки нашої країни.

Висновки. Проблема дослідження формування і використання трудових ресурсів сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання є актуальною. Вона є предметом комплексного дослідження з метою визначення єдиних теоретичних, аналітичних і методологічних підходів до вирішення проблеми формування та використання трудових ресурсів в умовах сучасного розвитку аграрних підприємств. На нашу думку, організаційно-економічний механізм формування трудового потенціалу та управління ним включає створення економічних, організаційних, нормативно-правових і соціальних засад щодо його збереження, відтворення та розвитку. Процес формування трудових ресурсів та підвищення його якісної структури повинен ґрунтуватися на оздоровленні демографічної ситуації в сільській місцевості, зниженні смертності та регулювання міграційного руху працівників сільськогосподарських підприємств, збалансування ринку праці на селі шляхом диверсифікації виробництва та зайнятості. Вплив економічних чинників реформування відносин власності на розвиток і основні характеристики ринку праці та ефективність використання трудового потенціалу є неоднозначним процесом, що визначається об'єктивною економічною ситуацією в країні, особливостями та результативністю проведення економічних реформ, а також суб'єктивними чинниками, що діють на загальнодержавному і регіональних ринках праці і формують попит і пропозицію робочої сили.

Сучасний стан трудових ресурсів та потенціалу аграрних підприємств у більшості регіонів країни характеризується постійним скороченням сільського населення, його старінням та погіршенням демографічної ситуації, деформаціями на ринку праці, повільним зростанням продуктивності аграрної праці, якісних та кількісних показників життєвого рівня селян. Це зумовлює нагальну необхідність теоретичного та практичного вирішення завдань обґрунтування нової державної демографічної політики на селі, направленої, насамперед, на підвищення природного приросту населення, формування раціональної зайнятості, скорочення безробіття, підвищення продуктивності аграрної праці, і на цій основі, агропромислового виробництва в цілому, збільшення доходів селян, підвищення рівня їх життя. У зв'язку з цим постає важливе завдання наукового обґрунтування та розробки практичних рекомендацій розвитку і відтворення трудового потенціалу в сільській місцевості, підвищення ефективності його використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми / Малік М.Й., Нужна О.А. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 270 с.

2. Осовська Г.В., Крушельницька О.В. Управління трудовими ресурсами. Навч. посібник. – К.: Кондор, 2007. – 224 с.
3. Якуба К.І. Життєвий і трудовий потенціал сільського населення України: теорія, методологія, практика / К.І. Якуба. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 362 с.
4. Дієсперов В.С. Реформа як засіб активізації трудового потенціалу / В.С. Дієсперов // Економіка АПК. – 2006. - № 10. – С. 130 – 135.

УДК 330.44

ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ФУНКЦІЙ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА З ФІКСОВАНОЮ КІЛЬКІСТЮ ЗЕМЛІ

Лобода О.М. – к.т.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. При економіко-математичному моделюванні взаємозв'язок між факторами виробництва і його результатів звичайно відбивають за допомогою виробничих функцій. При використанні виробничих функцій не можна застосовувати один-єдиний вид рівнянь для характеристики сільськогосподарського виробництва в різних умовах [1]. Вид алгебраїчної функції і її величини буде варіювати залежно від ґрунту, клімату, типу і розмаїтості сільськогосподарських культур і тварин, змін у ресурсах, рівня механізації, величини інших витрат, фіксованих по величині та ін. Тому постає проблема вибору виду функцій, що очевидно або відповідно до наявних зведень сумісна з перерахованими явищами. Розрахунок функції накладає визначені обмеження або допущення щодо зв'язків і оптимальних величин ресурсів, що будуть визначені.

Стан вивчення проблеми. Дослідники протягом тривалого часу одержували нові відомості про властивості сільськогосподарських виробничих функцій. Однак історично ці дослідження планувалися і проводилися осторожно від формалізованих у виді рівнянь регресії виробничих функцій [1]. Також проведення досліджень планувалося на основі явища дискретності, тобто застосовувалися два або кілька технологічних способів виробництва для визначення крапкових оцінок виходу сільськогосподарських культур і продуктів тваринництва залежно від рівня витрат факторів виробництва [3]. У деяких випадках, хоча це і був побічний результат, отриманих даних було досить для висновку простих рівнянь регресії або кривих, що показують залежність випуску від витрат. Більш часто експерименти і статистичні методи дозволяли лише одержати вказівки про те, чи існує математично значима різниця між рівнями врожаю або виходу продукції, що відповідають двом або трьом технологіям або рівням витрат. Виходячи з цих розходжень, може бути розрахована відносна прибутковість декількох технологічних способів або видів витрат. Однак у загальному було неможливо застосувати точні економічні принципи для визначення найбільш прибуткового рівня витрат і випуску або для визначення